

Відкриття стенду

45-й Міжнародний книжковий ярмарок у Буенос-Айресі: відкриття і сенсації

Міжнародний книжковий ярмарок іспаномовних книжок у Буенос-Айресі – найбільший і найпотужніший у світі. За своїм обсягами він переважає подібні заходи, що проводяться навіть в Іспанії. За даними цьогорічного спеціального гостя Ярмарку Сергія Борщевського, відомого українського перекладача з іспанської, письменника і дипломата, упродовж буенос-айреського книжкового форуму, що триває майже місяць, його відвідує більше ніж мільйон поціновувачів друкованого слова.

УКРАЇНА – ЦЕ ЄВРОПА

Україна традиційно бере участь у цій найбільшій іспаномовній виставці сучасної книги – цьогоріч у тридцять друге. Нині темою Українського стенду, який було підготовлено Товариством аргентинсько-українських високошкільників у співпраці з Посольством України в Аргентині, Українською центральною репрезентацією в Аргентинській Республіці та Почесним консульством України у провінції Буенос-Айрес, символічно визначено «Україна – це Європа».

У рамках цьогорічної участі України в роботі Ярмарку відбувся, як і завжди, День України, що зібрав декілька сотень гостей, серед яких були і керівники центральних та місцевих органів державної влади, члени дипломатичного корпусу, представники громадських кіл, керівники та члени українських громадських організацій з різних провінцій Аргентини, зокрема (зверніть увагу на назву посади!) Державний секретар із прав людини та культурного плюралізму Міністерства юстиції Аргентини Клаудіо Аврух, Голова Української Центральної Репрезентації, Почесний консул України в провінції Буенос-Айрес Петро Лилик. І високопосадовці, і пересічні аргентинці зійшлися на думці, що традиційна участь України у книжковому ярмарку надає унікальні можливості та надзвичайно широку аудиторію для знайомства аргентинського суспільства з українською культурою. Цьому сприяли і виступи танцювального колективу «Дунай» Українського культурного товариства «Відродження» та квінтету солістів Аргентинського театру м. Ла-Плата, які презентували публіці українські народні пісні та музичні композиції на вірші Тараса Шевченка.

Ще однією – поки що молодою – традицією участі України у книжковому ярмарку в Буенос-Айресі стало дарування українських книжок місцевій українській бібліотеці, офіційно відкритій аргентинською владою 17.09.2017 в Національній бібліотеці Аргентинської Республіки ім. Мар'яно. До її створення аргентинську громадськість підштовхнуло розформування Бібліотеки української літератури в Москві та засудження її экс-директорки Н. Шаріної до чотирьох років умовного ув'язнення. «Ми не можемо бути байдужими свідками порушень прав братської інституції. Тому ми вирішили створити українську бібліотеку, яка слугуватиме нагадуванням про цей кричущий акт цензури», – так прокоментував ухвалене рішення Директор Національної бібліотеки Аргентинської Республіки А. Мангель.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК СПОСІБ ЄДНАННЯ УКРАЇНИ ЗІ СВІТОМ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Під такою назвою у рамках Ярмарку відбулась конференція, головним спікером якої виступив цьогорічний спеціальний гість цього Ярмарку Сергій Борщевський, нагороджений 2012 року Орденом Травня – найвищою державною відзнакою Аргентинської Республіки, що вручається іноземним громадянам за переклади іншими мовами творів видатних аргентинських письменників. Сергій Борщевський отримав цю нагороду за переклад українською Х.Л. Борхеса, Х. Кортасара, Л. Лугонеса та інших видатних аргентинських літераторів.

Сергій Борщевський: *«Участь у 45-му Міжнародному книжковому ярмарку в Буенос-Айресі стала для мене надзвичайною подією. Мені було дуже приємно, що послухати мою лекцію, присвячену традиціям та історії літературного перекладу, яка сягає своїм корінням часів Київської Русі, ролі перекладу як засобу збереження української мови за царату та СРСР, а також сучасному стану видавничої справи в Україні, зокрема перекладів класиків світової літератури, прийшли не тільки представники літературної спільноти Аргентини й інших країн, члени організацій української громади, а й керівники аргентинської дипломатичної місії в Україні двох попередніх каденцій. Знаменною для мене подією стала презентація цієї поважній аудиторії мого нового проекту – найвідоміших сімнадцятьох українських народних пісень у моєму перекладі іспанською у виконанні прекрасного київського співака, соліста Будинку камерної музики Вадима Солодкого. На моє глибоке переконання, двомовне видання збірки українських народних пісень мовою оригіналу та у перекладі іспанською із додатком кваліфіковано видрукованої партитури, наприклад, у видавництві «Музична Україна» дозволять іспаномовним нащадкам українців у різних куточках світу долучитися до культури своїх пращурів і поповнити ряди прихильників українства».*

Першими українцями, ділиться історичними фактами Сергій Борщевський, були кільканадцять людей, які приїхали за океан із Галичини 1896 року. Після того

декілька еміграційних хвиль поповнили українське еміграційне русло в Аргентині. Обмін візитами президентів України та Аргентини, пригадує Сергій Борщевський, 1996 року був приурочений до 100-річчя еміграції українців до Аргентини. Тоді ж у видавництві «Мистецтво» вийшов друком двотомник «Українці в Аргентині». У 1950-ті роки українська еміграція в Аргентині виглядала доволі потужно. Там були навіть українські видавництва. В Аргентині протягом двох десятиліть жив і працював Ігор Качуровський, легендарний український літератор, який згодом переїхав до Німеччини, але зберіг за собою аргентинське громадянство.

«ОРИГІНАЛ НЕВІРНИЙ СТОСОВНО ПЕРЕКЛАДУ. РЕАЛЬНІСТЬ – ОДНА З ПОСТАСЕЙ СНУ»

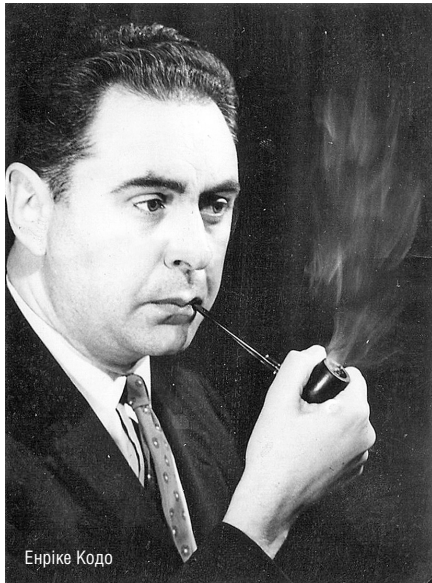
Ця цитата належить одному з найвідоміших письменників Аргентини Хорхе Луїсу Борхесу.

Сергій Борщевський є перекладачем виданих 2017 року видавництвом «Старого Лева» творів Х.Л. Борхеса – «Книга вигаданих істот» і «Книга піску. Пам'ять Шекспіра».

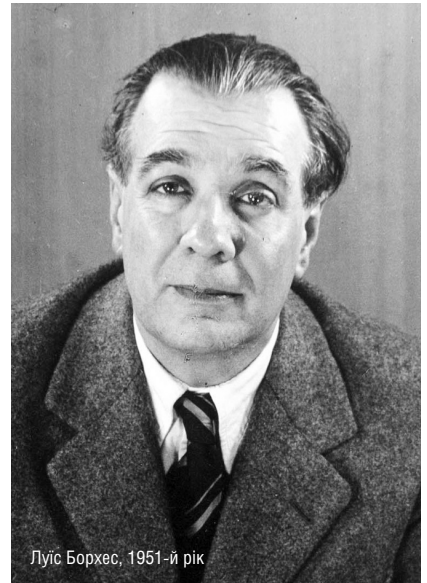

Ігор Качурівський, близько 1945 року

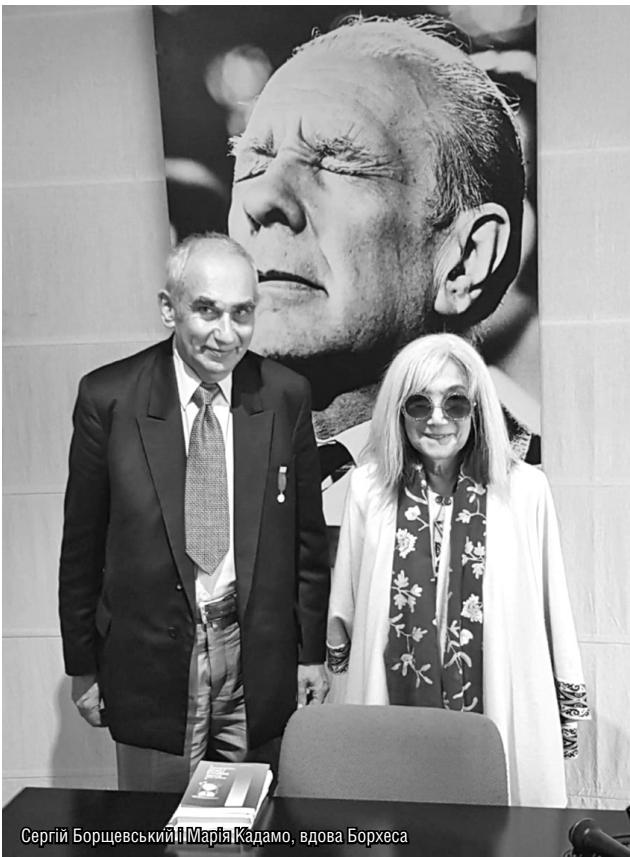

Енріке Кодо

Луїс Борхес, 1951-й рік

Саме тому для спеціального гостя книжкового форуму з України Сергія Борщевського в Буенос-Айресі так важливо було відвідати домівку його філософсько-літературного кумира Х.Л. Борхеса, подихати повітрям, яке наситив Майстер своїми думками, перейнятися атмосферою, що створювали речі, котрі посвяччас його оточували. Неочікуваною несподіванкою під час відвідин фундації Борхеса стала не тільки зустріч із її керівником – удовою та спадкоємицею Х.Л. Борхеса – пані Марією Кадамо, а й особисто нею проведена екскурсія та тривале спілкування.

Сергій Борщевський і Марія Кадамо, вдова Борхеса

Сергій Борщевський: *«Я навіть не мріяв про те, що матиму змогу не тільки як пересічний відвідувач оглянути музейні експонати фундації Борхеса, а й долоткнутися, завдяки Марії Кадамо, більш глибинних шарів його життя і творчості. З величезною радістю я подарував Марії виданий в Україні тритомник Борхеса, який нині став складовою експозиції фундації».*

«Партизанські загони за залізною завісою»

Таку назву має книга, присвячена Українській повстанській армії, написана аргентинським розвідником і військовим журналістом Енріке Мартінесом Кодо.

Довідково.

Енріке Мартінес Кодо народився 4 вересня 1926 року в Буенос-Айресі. У столиці отримав освіту журналіста. Протягом 1954 – 1955 років навчався у спеціальній розвідувальній школі.

Спочатку був журналістом «Diario El Pueblo» та «Semanario Esquíu», а 1957 року став редактором «Manual de Informaciones» – видання розвідувального підрозділу генерального штабу аргентинської армії.

Українською тематикою Кодо зацікавився у квітні 1959 року, після того як прочитав у аргентинській газеті статтю про засудження в СРСР п'яти українських повстанців. Завдяки представникам української діаспори він почав збирати матеріали про український визвольний рух. Український військовий історик Юрій Тис-Крохмалюк був його основним консультантом.

З 1972 до 1975 року він був редактором спеціального іспаномовного журналу Антибільшовицького блоку народів (міжнародного об'єднання, створеного ОУН) «Resistencia y Liberación».

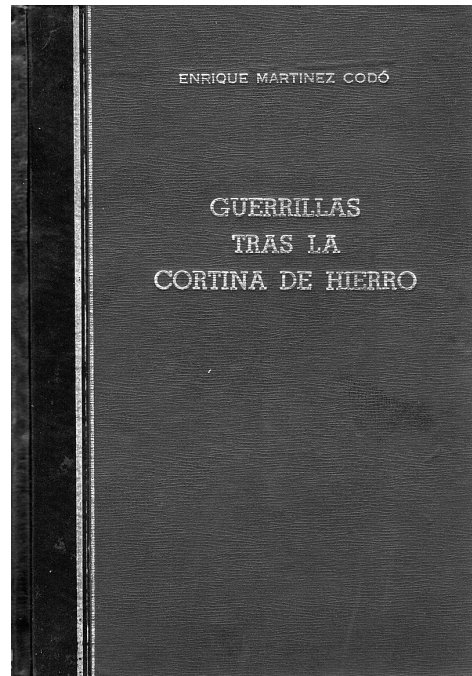
Готував до друку іспанський переклад «Історії України» Дмитра Дорошенка, книги «Українська проблема та Симон Петлюра» Алена Дероша.

Помер 5 січня 2013 у Буенос-Айресі.

Сергій Борщевський: *«Від мого товариша – Олександра Ковтуна, який працював першим секретарем у Посольстві України в Аргентині, я дізнався про існування цього історичного дослідження. Український*

дипломат був знайомий з автором і має цю книгу з його автографом. За його допомоги мені вдалося з Києва інтернетом зв'язатися з донькою Енріке Мартінеса Кодо (спадкоємицею свого батька) і попросити про надання права на переклад його книги українською та публікації її в Україні. Дуже швидко я отримав від неї листа у відповідь, який починався словами «О, моя кохана Україно!». Саме вона надала мені координати свого брата, який також є спадкоємцем наукового та інтелектуального набутку Енріке Мартінеса Кодо. Посольство України в Аргентині під час Ярмарку організувало мою зустріч із сином Енріке Мартінеса Кодо, завдяки чому я отримав екземпляр книги аргентинського розвідника «Партизанські загони за залізною завісою», а також дозвіл на її переклад і друк в Україні. (До речі, вони обидва були дуже здивовані, чому цього досі не сталося). Розмова із сином Енріке Мартінеса Кодо, яка відбулась у нашому посольстві в Аргентині, навела мене на думку про те, яке було б щастя, коли б усі в Україні так розуміли ситуацію в нашій країні, як розуміє цей аргентинець – інженер за фахом, не історик, не розвідник, але вихованій батьком із великою симпатією до України».

Сергій Борщевський: «Енріке Мартінес Кодо був аргентинським військовим розвідником, військовим істориком і публіцистом, і людиною, як я розумію, прихильною до України. Тому що, крім цієї книжки у нього є ще низка статей про Голодомор, у нього є стаття про участь українських партизан у французькому опорі. Тобто це людина, яка цікавилася Україною. Зацікавлення до нього прийшло у 1950-ті роки, коли він дізнався про те, що в Україні існує опір радянській владі – тоді за політичною мотивацією було засуджено п'ятьох осіб. І він зрозумів, що не все благополучно в радянському домі, що тут щось вирує і відбувається. І почав це досліджувати. Зібрав колосальні матеріали, спілкувався з українською діаспорою. Вони йому допомагали – тут є уривки документів, фотографії. Це документальна книжка фактично. Представники української діаспори всі документальні матеріали перекладали йому іспанською. Тоді існував Український інститут в Аргентині (зараз його вже немає). Мови української він не знав, тому вони йому допомагали. Але світоглядно він все це розумів. І він цю книжку видав як військовий історик. Колись я переглядав військові журнали перуанської армії. Там розглядалися деякі операції УПА суто як військові тактичні дії. Тому що ці країни, Перу зокрема, де весь час щось вирує: рухи маоїстського, лівацького штибу рухи, інші течії – вони це досліджували. І так само Енріке Мартінес Кодо цим зацікавився, матеріали йому постачали. Для України видання книги Енріке Мартінеса Кодо стане справжньою сенсацією і для пересічних громадян, але, передусім, для істориків, які відкривають для себе факти і документи, доступу до яких вони не мали. Оскільки все це – українські архіви, вивезені з Європи отою найпотужнішою хвилею української еміграції до Аргентини. Дуже цікаво, що на самому початку книги автор наголошує на тому, як потрібно вживати українські географічні назви, українські імена тощо. Приміром, наголошує аргентинець Енріке Марти-

нес Кодо, треба писати **Рівне**, а не **Ровно**, **Харків**, а не **Харков**, **Львів**, а не **Львов** – це як заспів до всієї книжки, що теж дуже цікаво.

Книга «Партизанські загони за залізною завісою» Енріке Мартінеса Кодо вийшла з передмовою генерала іспанської армії. Тоді на чолі Іспанії був генерал Франко, до якого базато хто ставився цілком позитивно. Ми ж не все добре знаємо. У ті роки генерал Франко врятував Іспанію від радянської навали і від комуністичної інфекції – але це окрема історія. А що стосується згаданої книги Енріке Мартінеса Кодо, я б дуже хотів видати її українською мовою наприкінці наступного року. Адже 5 лютого 2021-го ми відзначатимемо знаменну подію: сторіччя визнання Аргентиною Української Народної Республіки. Я б волів присвятити переклад «Партизанських загонів...» саме цій даті. Аргентина, – унікальна країна. Це єдина держава західної півкулі, яка визнала УНР. Треба про це пам'ятати. І я б дуже хотів, аби безіменний скверик у Києві (у народі – поліцейський), розташований поруч із Посольством Аргентини носив ім'я Енріке Мартінеса Кодо. Я б хотів, щоб цього чоловіка у Києві пам'ятали, бо таких людей у світі взагалі небагато. Йому не закинеш український буржуазний націоналізм, у бандерівщині чи це в чомусь його звинуватити неможливо. Це погляд об'єктивної людини, яка працювала розвідником. Він не міг припускатися помилок – він військовий історик».

P.S.

Редакції не відомо, скільки коштів витратило Міністерство закордонних справ України на тижневе відрядження Сергія Борщевського на його участь у 45-му Міжнародному книжковому ярмарку іспаномовної літератури у Буенос-Айресі за однією зі своїх культурно-дипломатичних програм, однак вигоди від того – очевидні. Чекаємо на видання нових іспаномовних книжок в Україні!

Підготувала Ольга ТАУКАЧ